

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету
від 26.08.2020 р., протокол №01

Новітня зарубіжна література

(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки магістра
(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності 014 Середня освіта
(шифр і назва спеціальності)

предметної спеціальності 014.02 Середня освіта. Мова та література (із
зазначенням мови)
(шифр і назва предметної спеціальності)

спеціалізації 014.021 англійська мова і література
(шифр і назва спеціалізації)

освітньо-професійної
програми «Середня освіта (Мова і література (англійська))»
(шифр і назва освітньо-професійної програми)

Бердянськ, 2020

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Ганна АЛЕКСАНДРОВА, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету 21.08.2020 р., протокол №01.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Новітня зарубіжна література» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Мова і література (англійська))» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.02 Середня освіта. Мова та література (із зазначенням мови), спеціалізації 014.021 англійська мова і література.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є найвагоміші твори зарубіжної літератури кінця XX – початку XIX століть, постаті письменників, які їх створили, культурно-історичні передумови розвитку літератури цього періоду, а також літературно-критичний дискурс, створений цими творами.

Міждисциплінарні зв'язки: Плідне вивчення курсу «Новітня зарубіжна література» пов'язане з періодичним зверненням до таких курсів:

- Вступ до літературознавства (роди, види, жанри, засоби художньої образності).
- Теорія літератури (види аналізу художніх творів).
- Історія української літератури (традиції, спорідненість).
- Історія російської літератури (спорідненість тем, традиції).
- Історія античної літератури.
- Історія зарубіжної літератури.
- Педагогіка (вплив словом).
- Психологія (художнє мислення).
- Історія мистецтва (живопис, скульптура).
- Філософія (філософські течії).
- Методика викладання літератури.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Новітня зарубіжна література» є допомогти студентам прилучитися до сучасного всесвітнього літературного процесу, збагатити їхній духовний світ знаннями історії новітньої зарубіжної літератури, залучити до загальнолюдських цінностей, виховати почуття власної гідності, потребу в читанні, цікавість художнім словом, сформувати естетичний смак, високу загальну і читацьку культуру.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- 1) ознайомлення студентів із найвагомішими творчими здобутками сучасного всесвітнього літературного процесу;
- 2) поглиблення знань про новітню зарубіжну літературу, відкриття нових імен всесвітньо відомих письменників та їхніх творів;
- 3) розкриття характерних особливостей індивідуального стилю митців;
- 4) закріплення знань літературознавчих понять;
- 5) аналіз художніх творів, обґрунтування своєї думки з приводу прочитаного, виявлення основних проблем.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентностей та продемонструвати такі результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p>ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі середньої освіти або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.</p> <p>ЗК 01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 03. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 07. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 10. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>ЗК 11. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>СК 05. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної педагогічної предметної спеціальності (мова і література (англійська)); використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії англійської мови, теорії зарубіжної літератури в закладах середньої освіти, практиці навчання англійської мови і практиці викладання зарубіжної літератури.</p> <p>СК 08. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.</p>	<p>ПРН 2. Демонструє поглиблені знання з обраної предметної спеціальності (мова і література (англійська)).</p> <p>ПРН 4. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (вітчизняний, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.</p> <p>ПРН 5. Вміє оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.</p> <p>ПРН 6. Володіє сучасними методиками і технологіями, зокрема інформаційними, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукового дослідження в конкретній педагогічній галузі.</p> <p>ПРН 7. Вміє оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення, аргументуючи власну точку зору.</p> <p>ПРН 9. Здатний доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних питань з предметної спеціальності (мова і література (англійська)) і власну точку зору на них як фахівцям, так і широкому загалу.</p>

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 04 кредити ЄКТС / 120 години.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Лауреати Нобелівської премії в галузі літератури.

Тема 1. Історія виникнення Нобелівської премії. Альфред Нобель – засновник благодійного фонду. Історія Нобелівської премії.

Тема 2. Лауреати Нобелівської премії ХХ – поч. ХХІ ст. Вклад Нобелівських лауреатів у розвиток сучасної зарубіжної літератури.

Змістовий модуль 2. Шляхи розвитку сучасної французької літератури.

Тема 3. Сучасна зарубіжна проза: проблематика, жанри, образи. Поняття «сучасна зарубіжна література», хронологічні межі. Мета і об'єкт курсу. Проблематика художніх творів. Сенсаційність як провідна ознака сучасної прози. Два протилежні способи творення художнього світу: реалістичний та постмодерний. Характерні риси сучасної новели. Притчовий та неоміфологічний принципи новітньої прози. Тематичний діапазон і жанровий синкретизм сучасної зарубіжної літератури.

Тема 4. Депримізм як постекзистенційна течія в літературі. Загальний огляд тенденцій розвитку новітньої французької літератури. Літературні премії у Франції. Французький депримізм як об'єднання покоління письменників постколоніального часу. Характерні особливості депримізму. Представники. Творчість М. Уельбека і Ф. Бегбедера. Новітній французький «жіночий» роман як явище сучасної французької літератури.

Тема 5. Іронічно-ігрові принципи творчості Ф. Бегбедера. Постмодернізм як напрям сучасної французької літератури. Короткі відомості про життя і творчість французького письменника. Композиційні особливості роману Ф. Бегбедера «99 франків». Проблематика антирекламного роману Ф. Бегбедера «99 франків». Образна характеристика Октава: рекламист-кар'єрист чи нонконформіст? Риси антиутопії в романі Ф. Бегбедера (роль епіграфа, зв'язок із творчістю О. Хакслі). Основні ознаки постмодернізму в романі Ф. Бегбедера (іронічність, цитатність, інтертекстуальність, колажність, принцип гри). Світ богеми як вияв «комплексу дефіциту особистості» в романі Ф. Бегбедера «Канікули в комі».

Тема 6. Критика сучасного суспільства в романі Мішеля Уельбека «Елементарні частки». Короткі відомості про життя і творчість письменника. Огляд оцінок критики і рецензій на романістику М. Уельбека. Жанрові особливості роману Мішеля Уельбека «Елементарні частки» (рис меніппейності, утопії, антиутопії, їдка сатира, роман-памфлет). Шлях розвитку західного суспільства від сексуальної революції 1960-х до тотальної самотності 2000-х років. Проблематика роману «Елементарні частки» (проблема любові, свободи, самотності, батьків і дітей). Мішель і Брюно: криза сорокарічних. Інтертекстуальне поле роману (алюзії до античної лірики,

творів Ф. Достоєвського, Оноре де Бальзака, Ш. Бодлера, Г. Гессе, О. Хакслі, тема молодості). Короткі відомості про життя і творчість письменника. Огляд оцінок критики і рецензій на романістику М. Уельбека. Жанрові особливості роману Мішеля Уельбека «Елементарні частки» (риси меніппейності, утопії, антиутопії, їдка сатира, роман-памфлет). Шлях розвитку західного суспільства від сексуальної революції 1960-х до тотальної самотності 2000-х років. Проблематика роману «Елементарні частки» (проблема любові, свободи, самотності, батьків і дітей). Мішель і Брюно: криза сорокарічних. Інтертекстуальне поле роману (алюзії до античної лірики, творів Ф. Достоєвського, Оноре де Бальзака, Ш. Бодлера, Г. Гессе, О. Хакслі, тема молодості).

Модуль 2

Змістовий модуль 3. Сучасний жіночий роман

Тема 7. Роман «Здрастуй, смутку!» Франсуази Саган як роздум про долю людства ХХ століття. Становлення Франсуази Саган як особистості й письменниці. Літературна доля роману «Здрастуй, смутку!». Причини успіху й популярності твору. Проблематика роману. Образна система твору. Символіка назви твору.

Тема 8. Проблематика роману Інгрід Нолль «Аптекарька». Жанрова своєрідність роману Інгрід Нолль «Аптекарька» («кримінальний роман», елементи детективного, любовного, сімейного романів). Проблематика твору.

Тема 9. Автобіографізм роману Амелі Нотомб «Страх і тремтіння». Своєрідність автобіографічного жіночого письма. Біографія Амелі Нотомб як привід для написання роману «Страх і тремтіння». Новаторство письменниці.

Змістовий модуль 4. Поетика сучасної німецькомовної літератури

Тема 10. Новітня німецькомовна література: зв'язок із постколоніальною епохою. Лауреат Нобелівської премії – Г. Грасс. Загальна характеристика його творчості. П. Зюскінд і його творіння постмодерністської доби. Життя і творчість австрійського письменника К. Рансмайра.

Тема 11. Постмодерністська ситуація зникнення книги та її автора в романі К. Рансмайра «Останній світ». Короткі відомості про життя і творчість К. Рансмайра. Оригінальний задум і міфологізація дійсності в романі. «Останній світ» як результат тоталітарного правління. Жертви тоталітаризму: Овідій Назон і Піфагор. Метаморфози як утеча від абсурду буття. Місто Томи – царство оживлених художніх образів. Символіка образу та художня роль Котта. Символіка роману (іржа, залізо, камінь, попіл, книга, карнавал, вогонь, слимаки, носоріг, птахи, гори, море). Характеристика міфологічних образів (Ехо, Арахна, Кипарис, Лікаон, Ясон, Прокна, Філомела, Девкаліон, Пірра).

Тема 12. Мала проза П. Зюскінда в контексті постмодерністської літератури. Розвінчування модерністського міфу про можливість митця перетворити своєю творчістю світ у моноп'єсі «Контрабас». Вибудовування свого ілюзорного світу відповідно до власного уявлення про ідеал в оповіданні «Голубка». Засвідчення двозначної ролі мистецтва в людському житті.

Модуль 3

Змістовий модуль 5. Інтертекстуальність як характерна риса літератури кінця ХХ століття.

Тема 13. Інтертекстуальність та інтермедіальність творчості Х. Муракамі («До півдня від кордону, на захід від сонця»). Короткі відомості про життя і творчість Харуки Муракамі. Особливості художнього стилю письменника. Символіка назви роману. Проблематика роману «До півдня від кордону, на захід від сонця». Інтертекстуальність роману.

Тема 14. Поетика романів Кадзуо Ішігуро «Залишок дня», «Невтішні». Короткі відомості про життя і творчість К. Ішігуро. Особливості композиції роману Кадзуо Ішігуро «Залишок дня»: ретроспективне розгортання сюжету. Роль оповідача в процесі ретроспективного розгортання сюжету роману. «Лакейський» погляд на світ у романі Кадзуо Ішігуро «Залишок дня». Зображення особистості художника в романі Кадзуо Ішігуро «Невтішні». Інтертекстуальність роману.

Тема 15. Міф як спосіб організації художнього простору в романі Дж.Апдайка «Кентавр». Роль міфу в розкритті етико-філософської проблематики роману Д. Апдайка «Кентавр». Епіграф, його функції в контексті роману. Структура простору – земля / небо (Олімп / Олінджер). Порівняння й протиставлення. Способи характеристики Всесвіту (вічність і мить, кількісні та якісні характеристики, точність параметрів і біблейський міф, Хаос і Космос). Особливості світогляду Колдуелла. Образ Колдуелла як втілення морально-етичного ідеалу автора. Кентавр як внутрішня сутність Колдуелла. Смерть як спокута. Жертовність як моральна домінанта характеру Колдуелла. Страждання й доброта як принципи буття. Боги як персоніфіковане втілення американського типу самосвідомості. Зевс – Зиммерман, Вера – Венера. Дегероїзація та десокралізація міфів про Зевса, Венеру, Марса, Деметру як спосіб характеристики персонажів роману.

Змістовий модуль 6. Особливості розвитку сучасної американської літератури.

Тема 16. Специфіка маргінальної літератури. Соціальний контекст і онтологічний вимір поняття «маргінальність». Маргінальність як світовідчуття сучасної людини. Проблематика маргінальної літератури. Представники. Епатаж як форма вияву протесту проти системи у творах маргінальної літератури.

Тема 17. Проблематика епатажної творчості Чака Паланіка. Життя і творчість Чака Паланіка. Проблематика роману «Задуха». Задуха як протест проти системи. Жанрові та композиційні особливості роману Ч. Паланіка «Колискова».

Тема 18. Поетика роману М. Каннінгема «Годинник». Короткі відомості про життя і творчість письменника. Композиційні особливості роману. Роман «Міссіс Деллоуей» Вірджинії Вульф як структуротвірний лейтмотив твору. Проблематика роману. Назва як спосіб актуалізації ідеї в романі. Інтертекстуальне поле роману.

Тема 19. Заперечення як визначальна риса художнього світу Д. Коупленда («Покоління ІКС»). Відомості про життя і творчість

письменника. Особливості виникнення і поширення терміну «покоління Х» у суспільстві, науці та літературі. Жанрові та композиційні особливості роману Д. Коупленда «Покоління Ікс». Характеристика коуплендівського покоління. Проблематика і символіка роману.

Модуль 4

Змістовий модуль 7. Художні пошуки сучасної зарубіжної літератури.

Тема 20. Наївізм і готизм як течії літератури кінця ХХ – початку ХХІ століть. Передумови виникнення і поширення готизму і наївізму в літературі і мистецтві кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Тема 21. Творчість Ерленда Лу як представника наївізма в сучасній норвезькій літературі. Огляд життя і творчості письменника. Наївізм як течія в сучасному мистецтві та літературознавстві. Композиційні особливості та символіка назви роману «Наївно. Супер». Притчовий характер роману «Наївно. Супер». Проблематика твору. Жанрові особливості трагікомедії Ерленда Лу «Мулей».

Тема 22. Риси фантастики у творчості М. Фейбера. Пастиш і цитата як основа створення вікторіанського Лондона в романі М. Фейбера «Багрова пелюстка і біла».

Змістовий модуль 8. Екзистенційна проблематика в сучасній літературі.

Тема 23. Конфлікт між традиціями і сучасністю в романістиці Орхана Памука. Проблема подолання так званого «західноцентризму» у сучасній зарубіжній літературі. Специфіка розвитку турецького роману. Турецький постмодернізм. Інтертекстальність як оповідна стратегія творчості Орхана Памука.

Тема 24. Тема еміграції та ностальгії в романі Мілана Кундери «Невідання». Тема конфліктних стосунків із рідним краєм, з рідною культурою. Чеська проблематика у творчості М. Кундери.

3. Рекомендована література

Базова

1. Алхімія слова живого: Французький роман 1945–2000 рр. : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / авт.-упоряд. докт. філол. наук, проф. В. І. Фесенко. Київ: Промінь, 2005. С. 285–293.
2. Давиденко Г. Історія новітньої зарубіжної літератури. Київ: ЦУЛ, 2008. 400 с.
3. Історія зарубіжної літератури ХХ ст. : навч. посіб. / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін. Київ: ВЦ «Академія», 2010. С. 242–256.
4. Криворучко С. К. Література країн західної Європи межі ХХ–ХХІ століття: підручник. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 248 с.
5. Штейнбук Ф. Конвергенція тілесних мікротопосів у сучасній світовій літературі: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. 248 с.

Допоміжна

1. Бігун Б. «Останній світ» К. Рансмайра: звільнення від тексту чи непозбутність тексту? *Зарубіжна література*. 2000. № 29. С. 24–34.
2. Бульвінська О. І. «Новий роман» Мілана Кундери: теорія і практика. *Зарубіжна література в навч. закладах*. 2003. № 11. С. 28–35.
3. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гринчак Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 488 с.
4. Денисова Т. Н. Історія американської літератури ХХ ст. К., 2002. 318 с.
5. Енциклопедія постмодернізму. пер. з англ. В. Шовкун / за ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора: Наук. ред. пер. О. Шевченко. К.: вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 503 с.
6. Літературно-джазові імпровізації: інтермедіальні студії / за ред. Світлани Маценки. Львів: Срібне слово, 2019. 396 с.
7. Музична фактура літературного тексту: інтермедіальні студії / за ред. Світлани Маценки. Львів: Априорі, 2017. 352 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua> (дата звернення 10.08.2020)
2. Бібліотека БДПУ. URL: <http://catalog.bdpu.org/cgi-bin/wfinder.cgi> (дата звернення 10.08.2020)
3. Велика електронна бібліотека. URL: <http://www.big-library.info/> (дата звернення 10.08.2020)
4. Бібліотека світової літератури (оригінали та переклади). URL: <http://www.ae-lib.org.ua/> (дата звернення 10.08.2020)
5. Бібліотека Максима Мошкова. URL: <http://www.lib.ru/> (дата звернення 20.08.2020)
6. Наукова бібліотека. URL: <http://elibrary.ru> (дата звернення 10.08.2020)
7. Зарубіжна література (твори). URL: <http://www.booksite.ru/zarublit.htm> (дата звернення 10.08.2020)

4. Методи навчання:

1. За характером логіки пізнання: аналітичний, синтетичний, дедуктивний, індуктивний.
2. За рівнем самостійності розумової діяльності: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.
3. За джерелом знань: словесні (розповідь, пояснення, бесіда, лекція, інструктаж, робота з книгою); наочні (демонстрація, ілюстрація, спостереження); практичні (практична робота, виконання завдання).
4. За дидактичними цілями: методи організації навчальної діяльності, стимулювання і релаксації, контролю та оцінки.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен

6. Система оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (добре)
65-77			C (добре)
58-64			D (задовільно)
50-57	задовільно		E (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни